

Kaptein *Sigboldt* ved Skalbukilen 13. april, Trangen 25. april og Mobekk—Skansgården 18. mai.

Grenader *Ole Olsen Lunke* — 4. grenaderdivisjon — ved Trangen 25. april.

Grenader *Erik Rongnes* — 4. grenaderdivisjon — ved Trangen 25. april.

Sersjant *Tørris Worum* — skarpskytterdivisjonen — ved Mobekk—Skandsgården 18. mai.

Skarpskytter *Rasmus Monsen Redsem* ved Trangen 25. april.

Skarpskytter *Henrik Olsen Stene* ved Skalbukilen 13. april.

Skarpskytter *Anders Andersen Haugen* ved Skalbukilen 13. april.

Skarpskytter *Erik Pedersen Klingen* ved Trangen 25. april.

Korporal *Hoel* — skarpskytterdivisjonen — ved Trangen 25. april.

Skarpskytter *Ingebrigt Olsen Reid* ved Skalbukilen 13. april og Trangen 25. april.

Skarpskytter *Rolf Johnsen Bjørgen* ved Skalbukilen 13. april og Trangen 25. april.

Skarpskytter *Ole Larsen Mirabø* ved Skalbukilen 13. april.

Skarpskytter *Rasmus Halvorsen Tverdal* ved Mobekk—Skandsgården 18. mai.

Dette er 13 av 22 som nevnes ved Staffeldts brigade.

Trønderne kan således også vedkjenne sig trønderavdelingenes opptreden under kampene i 1808!

FRA GRENSEOPGANGEN I SYLENE SOMMEREN 1929

AV GEODET VED NORGES GEOGRAFISKE OPMÅLING

J. SCHIVE

Riksrøsene — store stenrøser — markerer hovedpunktene i vårt lands grense mot Sverige. Mellom disse skal grensen gå rettlinjet. Slik blev det vedtatt under første grenseopgang i 1750-årene, og hvert 15de år siden den gang har en kommisjon med representanter fra begge land «gått op» grensen, kontrollert at riksrøsene stod

på plass og gjenoppbygget dem hvis de var ødelagt. En riksrøs tar sig ut: I midten en hjertesten med kongelig navnesiffer. Hjertestenen er alltid vendt så den viser grensens retning videre nordover. På de eldste røsene er dessuten to viserstener for ennå tydeligere å vise retningen, og til

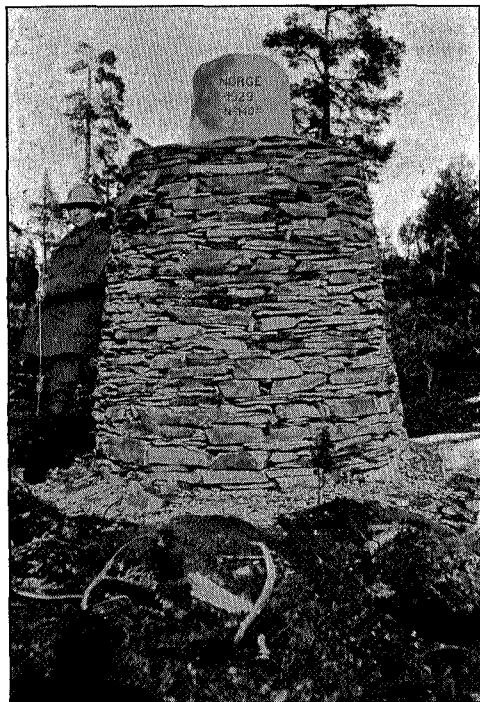
overmål er der yderligere på 20 meters avstand eller mere en liten røs på hver side av hovedrøsen. Disse smårøsene kalles utliggere. Still dig ved hovedrøsen og sikt over utliggeren, og du har riksgrensens retning akkurat.

I skog er rettlinjen mellom røsene merket med en 10 meter bred gate som aldri får vokse til. Hvert 15de år svinges øksene i grensegaten og de trær som i mellomtiden er vokset til blir ubønnhørlig

Gammel røs.

nedhugget. Men på snaufjellet blir det ingen gate, og her kan det ofte være vanskelig å vite hvor grensen går når en befinner seg imellem to røser.

Ny røs.

Denne vanskelighet skulde nu rettes på. Nye røser er bygget mellom de gamle, og for å undgå all strid er plassene utstukket med instrument, så feil på over en halv meter er lite sannsynlig. De gamle skogsgater er også rettet ut. Avvikelsen fra «linea recta» kunde av og til bli merkbar. I Verdalen måtte således Norge avstå et belte land på 200 meters bredde.

Å stikke rettlinjen var geodetens jobb, og min svenske kollega dr. Jung og jeg delte broderlig grensestrekingen mellom oss. På mig falt godbiten: Sylene.

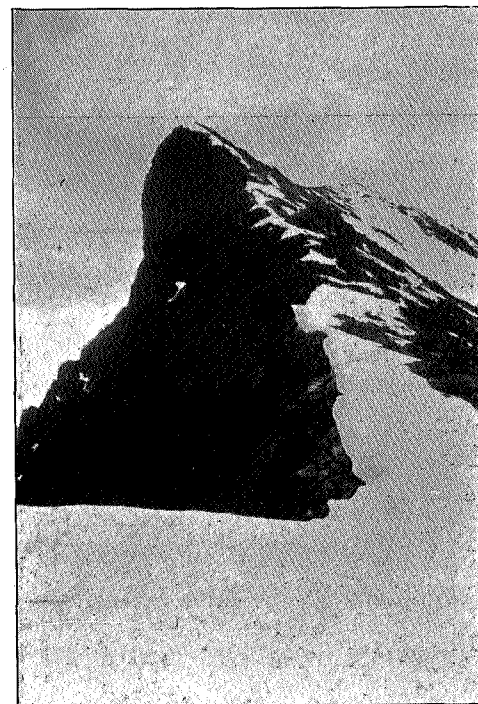
Alt en av de første dagene efter starten fra søndre ende av Femundsjøen fikk vi det første glimt av dem, og senere kretset tankene stadig oftere om hvorledes overgangen der vilde bli. Den gamle grensebeskrivelse fra 1750-årene var også egnet til å gi fantasien flukt. Om en av Syltoppene — Storsola — anføres således: «Denne Sylfields Høyde bestaar af 2de Spidser eller Knadter som skilles fra hinanden ved en liden Dal eller Sonk midt udi. Den østre af disse, som just til Rigspunct blev udtagen, er blandt alle Sylfields Høyerne en særdeles spids Klindt». Et annet sted anføres at «dette Field formedelst sin Høyde og Steilhed hverken har været eller kand af noget Menniske bestiges».

Annet kjennskap til Storsola hadde vi ikke enn det som fremgikk av ovenstående, og ingen vil derfor fortænke oss i, at det var med adskillig spenning min assistent Karl Hansen (nu verdig dommerfullmektig) og jeg drog i forveien fra leiren ved Vauldalen tollstasjon på Rørosveien.

I skodde og regn kunde vi ikke sikte og stikke linjen. Geodetene var derfor fremfor nogen annen avhengige av været. Gang på gang var vi blitt spillet puss og forsinket i vårt arbeide, så når det endelig blev klarvær hadde vi måttet fly med tungen ut av halsen for å bli ferdige. Hadde ikke vi bestemt grensens nøiaktige gang, kunde de andre ikke gjøre noget av sitt arbeide, og hele kommisjonen på 40 mann og 22

hester vilde bli liggende å vente. For ikke å risikere noget sådant i Sylene var det vi blev sendt en hel uke i forveien. Trondhjems Turistforenings hytte Nedalen lå ideelt til. Mat og losji behøvde vi ikke å tenke på.

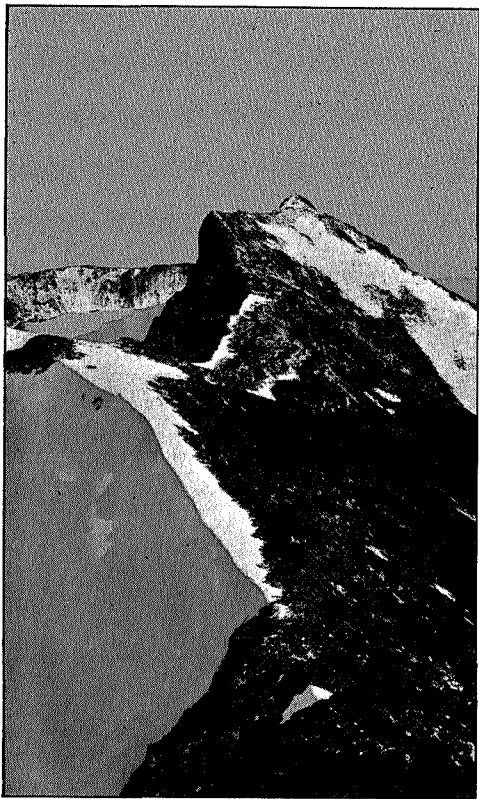
Ankommet til Nedalen engasjerte vi straks fjellfører på stedet, Jon Østby. To dagers godvær blev godt utnyttet og arbeidet undagjort på fjelltoppene. De øvrige dager medgikk til arbeide i «lavlandet», og da hovedstyrken ankom 11. juli var grensens gang merket fra Lillesylen til Skardøren — en fjelldal hvor tidligere postveien gikk over Jämtland. Dalen er på begge sider omgitt av «nogle af de høieste og største Høider eller Stødter af Skarvdørs-

Storsylen på nært hold.

fieldene, hvis Hæslighed just giver denne Dal en efter det Steds Beskaffenhed behagelig Anseende».

Under denne stikning av grenselinjen blev også spørsmålet om hvorvidt Storsylen er norsk eller svensk endelig avgjort. Grensen kom til å gå ca. 200 m. på svensk side, så selve toppen er norsk.

Storsylen fra Lillesylen.

Som ventelig kan være var alle mann i kommisjonen spent på hvordan det vilde bli å arbeide i disse fjell. Meget tidlig en morgen drog vi avsted; ti når en i tillegg til 8—10 timers arbeide har vel 6 timers marsj gjelder det å få gjort dagen lang.

Veien til Storsola går i begynnelsen gjennom lavvokset bjerkeskog, og ved overgangen til snau fjellet møtte oss et overraskende syn: Ved siden av et leirbål satt en liten mann, vel innsåpet, med speil og høvel i henderne og barberte sig. Ved siden av ham en svart sinnatagg av en bikje som reiste bust da vi gikk forbi. Det var en lapp med sin hund. Han passet en renflokk på 2000 dyr som

lå i Ekkordørren. Hvorvidt det er en tilfeldighet eller ikke tør jeg ikke si noget om, men alle de lapper vi møtte virket velpleiet. Under feltforhold har vi «bønder» så lett for å innskrenke barberingen til søndagene. Det innskytes her at «bonde» og «lapp» er de to eneste begreper etter almindelig sprogbruk i grensetraktene.

En flokk på 2000 ren skulde man tro virket overveldende. Men

Ekkordørren.

så store er forholdene i fjellet at vi aldri syntes vi så mange av dem. I flokker på 20 og 30 dyr sprer de sig utover terrenget, og man får vanskelig noget begrep om hvor uhyre mange det i virkeligheten er.

Snart begynte opstigningen for alvor.

Samtidig satte det inn med regn og skodden seg lenger og lenger ned i fjellsiden og omsluttet oss snart helt. Med sne under oss og drivende skodde rundt oss fikk vi en følelse av å sveve i luften. En mann blev svimmel og syk så sveden rant av ham, og måtte føres ned igjen. Stemningen var trykket. Våre arbeidsfolk var skogsfolk, og ingen av dem hadde i egentlig forstand vært i høifjellet før. Det var på det rene at det ikke kunde bli tale om å gjøre noget arbeide på toppen den dag, men allikevel fortsattes marsjen. En hadde en følelse av at blev man nu tvunget til å snu vilde det senere bli vanskelig å få folk op på toppen. Av hensyn til «tropens moral» som det heter i militærsproget var det av betydning å vise at toppen lot sig bestige.

Op kom vi også, gjennomvåte av regn. På toppen øket vinden til storm og våt sne pisket oss i ansiktene. Et øieblikk — og alle våre klær var stivfrosne og alt verktøi og redskap isbelagt. 10 minutter senere var alle på vei

Riksgrensens gang over Storsylen bestemmes.

Vår leir ved Nedalen turisthytte.

nedover igjen. «Vi trodde det var sommeren nå vi», men på de høie fjelltopper kan det selv midtsommers være temmelig vinterlig. På Galdhøpiggen har jeg således opplevet at termometret natt til 1. august (1924) viste 14 kuldegrader.

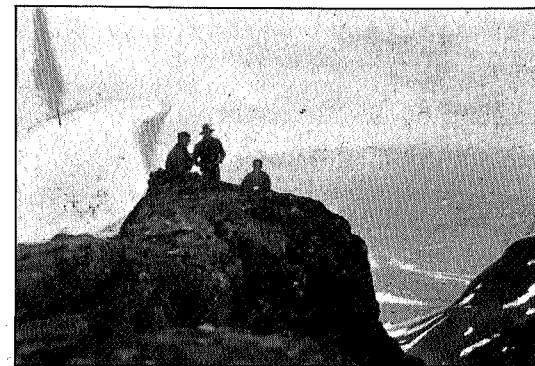
Nedturen gikk lystig med små festlige aketurer på snefonnene. Jeg hadde eldste arbeider som passasjer på mitt regnslag, og et forsøk på å øke farten ved å pigge resulterte i at vi begge trillet rundt i rundt nedover; «men då miste Petterson förtroandet till löitnanten». Når man er 60 år er det også så sin sak å rulle som en sneball nedover fjellsiden.

Til anstendig kontortid var vi atter tilbake i leiren. Turen hadde vært en opplevelse, og særlig for dem som ikke før hadde vært i høifjellet. Det blev senere berettet at en svensk arbeider hadde budt fjellføreren på Nedalen 10 kroner for å være med og mure istedenfor ham. «Inte våger jag lifvet för tio kronor».

Det kom til å gå flere dager før værgudene tillot en bestigning av Syltoppene, og hovedstyrken måtte dra videre. Men så en dag fikk vi strålende vær, og både Storsola, Storsylen og Lillesylen blev røssatt.

Hvor fjellet kan være forskjellig! Hadde det ikke vært for faren ved å bli opbrent av solen vilde vi helst ha klædd helt av oss, så varmt var det nu 5 dager senere. Arbeidet gikk da også med liv og lyst. Verktøiet som vi hadde lagt igjen sist blev gravet frem av snedyngene og langsomt vokste røsene i været. Tilslutt blev hjertestenen anbragt som kronen på verket. Særlig på Storsola har vi hjertestenen i kjærlig erindring, for den måtte bæres op, og de to som fikk den jobben vil sikkert huske den. Spør bare Jon Østby, den som kommer til Nedalen!

Opholdet på Nedalen kom for mitt vedkommende til å strekke sig over 14 dager. Jeg kommer til å ha det i kjærlig erindring. Til tider var det meget anstrengende, andre ganger hadde vi rikelig anledning til å kose oss. Det er vel denne kombinasjon

Frokost på Storsylen.

vi kanskje setter mest pris på. — Stadig kamp med værgudene om å få våre sikt før regnet kom, og lange marsjer. En dag således over 50 km. og to op- og nedstigninger på hver 1000 m. På Storsylen måtte vi hugge oss igjennem en 2 meter høi sneskavl for å få oppstillingsplass for instrumentet. Men den samme sneskavl satte vi umåtelig pris på når vi inntok vår hvil. Mens det blåste kaldt på toppen satt vi på avsatsen mellom skavlen og stupet fullkomment lunt og kokte kaffe. Nogen vedpinner medbragte vi alltid på utfluktene våre.

For turisten kan jeg anbefale Nedalen på det beste, og like bra var det på Storerikvoll hørte jeg, men dit kom jeg ikke selv. På svensk side er der flere turisthytter, så fotturister kan gå lange og korte turer alt efter ønske og lette og vanskelige turer efter lyst og anlegg. Varding er den beste, ja ærlig talt har jeg ikke sett så god varding som rundt Nedalen noget sted før. For litt øvede fjellvandrere vil jeg anbefale en rundtur i høidene: fra Storsylen over Eggen til Storsola eller ned til Sylhyddan på svensk side. Men spar ikke på å ta med en taustump.

Hvad disse trakter har å by sportsfiskere behøver jeg sikkert ikke å peke på. Nea skal være en kjent fiskeelv har jeg hørt, — selv har jeg ikke forstand på fiske.

J. Schive.